

گزارشی از نشست «مشاوره و راهنمایی از نظریه غربی تا نظریه اسلامی»

مهدی بیاتی ✓

سپس حجت‌الاسلام و المسلمین اکبری، کارشناس محترم نشست، در ابتدای بحث به پدر علم روانشناسی و تفکر اشتباه در این‌باره اشاره کرد و گفت: «وقتی در علوم غربی در حوزه تاریخچه بحث می‌شود، برای هر علمی پدری را مطرح می‌کنند و به طبع برای علم روانشناسی نیز، پدر علم روانشناسی قائل‌اند؛ این در حالی است که سابقه پدر بودن بعضی‌ها کمتر از ۱۰۰ سال است و حال آنکه رسول الله ﷺ می‌فرماید: «أَنَا وَ عَلِيٌّ أَبَا هَذِهِ الْأُمَّةِ»؛ پس دنبال پدر گشتن برای علم روانشناسی، آدرس غلط دادن است».

ایشان به سابقه مباحث روانشناسی و مشاوره در اسلام اشاره کرد و اظهار داشت: «اصلاً یک سوره در قرآن وجود دارد به نام شوری. خدا در این سوره درباره ویژگی اهل ایمان می‌فرماید: «وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ». در این آیه، خداوند ویژگی مهم اهل ایمان را، اهل مشورت بودن، معرفی می‌کند. افزون بر این، با وجود عقل کل بودن رسول الله ﷺ در آیه ۱۵۲

نشست علمی «مشاوره و راهنمایی از نظریه غربی تا نظریه اسلامی» با تأکید بر نیاز انتمی جامعه به مهارت مشاوره و راهنمایی، در تاریخ چهارشنبه، ۱۷ اردیبهشت ۱۴۰۴ در سالن جلسات مرکز تخصصی شهدای محراب با حضور استادان و دانش‌پژوهان مرکز برگزار گردید.

در ابتدای جلسه و پس از تلاوت قرآن کریم، دبیر نشست، حجت‌الاسلام و المسلمین حسین‌زاده، پس از تبریک به مناسبت دهه کرامت، درباره اهمیت نشست‌های مرکز، گفت: «هدف این نشست‌ها این است که در کنار آموزش، فضایی غیر از آموزش مستقیم را تجربه کنید تا در پناه این نشست‌ها لایه‌ای دیگر ایجاد شود و با مطرح شدن پرسش‌ها و شبهات برای دانش‌پژوهان، جلسات کرسی‌های آزاداندیشی در مرکز پا بگیرد.» در ادامه ایشان به تبیین موضوع پنجمین نشست علمی مرکز و نیز بیان تخصص کارشناس مدعو به‌خصوص تجربه ۱۲ ساله امامت جمعه ایشان پرداخت.

سوره آل عمران، ایشان را امر به مشاوره گرفتن از اصحاب خود کرده است: «وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ». حجت الاسلام و المسلمین اکبری، علت این امر را این چنین بیان کرد: «مشاوره همیشه برای روشن شدن یک مجهول نیست؛ مانند جایی که خداوند از مردم سؤال می‌کند؛ مانند آیه «هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ» قطعاً سؤال خدا از روی جهل نیست؛ پس این سؤال کردن چه جایگاهی دارد: اولاً با این اسلوب خدای متعال می‌خواهد وجدان‌های خفته را بیدار نماید. ثانیاً برای بها دادن به اشخاص است. در آیه ۱۵۲ آل عمران هم رسول خدا ﷺ از باب توجه به مسئله مشورت و همچنین به جهت مشخص شدن اینکه کدام یک از اصحاب خوش فکرتر هستند، امر به مشورت شده است».

حجت الاسلام و المسلمین اکبری تأکید نمود که وجود نقد به مبانی روانشناسی غربی به معنای انکار همه آن نیست. وی در این باره افزود: «عقل حجت خداست. اگر عاقلان مسئله‌ای را بیان کنند که جزو محکّمات باشد، اگر ملحد هم گفته باشد، انسان باید قبول کند؛ چرا که آن نور خداست، هرچند از زبان انسان تاریک صادر شده است».

کارشناس نشست، روایتی را بیان داشت که در آن فردی از امام حسین علیه السلام در امور زندگی مشورت خواسته و امام به او راهنمایی کرده است: «فردی از امام حسین علیه السلام سؤال می‌کند که دچار معصیت است و هرچه تلاش می‌کند آن را ترک کند نمی‌تواند و از این رفتار خود مستأصل شده است. حضرت در پاسخ، چهار نکته به او می‌گوید و می‌فرماید به این موارد توجه کن، بعد اگر خواستی برو معصیت خدا کن. این خود نشان می‌دهد معصومین خود را در مقام مشورت قرار می‌دادند و در مقابل مشورت خواستن مردم، آنان را طرد نمی‌کردند».

در ادامه جلسه، حصار سؤالاتی مطرح کردند و کارشناس محترم به آنها پاسخ داد. در انتهای جلسه، حجت الاسلام و المسلمین حسین زاده، دبیر نشست، پس از بیان خلاصه‌ای از مطالب مطرح شده در نشست، از کارشناس محترم و حضور فعال دانش پژوهان قدردانی نمود.

ایشان را امر به مشاوره گرفتن از اصحاب خود کرده است: «وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ».

حجت الاسلام و المسلمین اکبری، علت این امر را این چنین بیان کرد: «مشاوره همیشه برای روشن شدن یک مجهول نیست؛ مانند جایی که خداوند از مردم سؤال می‌کند؛ مانند آیه «هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ» قطعاً سؤال خدا از روی جهل نیست؛ پس این سؤال کردن چه جایگاهی دارد: اولاً با این اسلوب خدای متعال می‌خواهد وجدان‌های خفته را بیدار نماید. ثانیاً برای بها دادن به اشخاص است. در آیه ۱۵۲ آل عمران هم رسول خدا ﷺ از باب توجه به مسئله مشورت و همچنین به جهت مشخص شدن اینکه کدام یک از اصحاب خوش فکرتر هستند، امر به مشورت شده است».

وی افزود: «مشاوره و مشورت جزو فرهنگ اسلامی است و انتصاب پدر روانشناسی به مکاتب غربی ظلم فاحش به آموزه‌های دین است».

ایشان علت قبول نداشتن روانشناسی غربی نسبت به روانشناسی اسلامی را این چنین بیان کرد: «ما با روانشناسان غربی اختلافات مبنایی داریم؛ برای نمونه، بسیاری از دانشمندان غربی، به کلی منکر روح و بُعد روحانی برای انسان‌اند و آنچه ما روح می‌دانیم، جزو فعالیت مغزی می‌دانند. وقتی به سر ضربه می‌خورد، انسان دچار فراموشی می‌شود. آنان این را مؤید ادعای خود می‌دانند. همچنین گاه راهکارهایی را تجویز می‌کنند که خلاف شرع و موازین اسلام است و اسلام آنها را نهی کرده؛ مانند تجویز خودارضایی در موارد افسردگی».

ایشان با اشاره به شرایط مشاوره در اسلام گفت: «در همه امور نمی‌شود مشورت کرد. خدا می‌فرماید: «وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ».

حدیث نشریہ

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ:
جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ يُقَالُ لَهُ قَلِيبُ.
فَقَالَ لَهُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي تَهَيَّأْتُ إِلَى الْحَجِّ كَذَا
وَكَذَا مَرَّةً فَمَا قُدِرَ لِي، فَقَالَ: يَا قَلِيبُ عَلَيْكَ
بِالْجُمُعَةِ فَإِنَّهَا حَجُّ الْمَسَاكِينِ؛

امام صادق عليه السلام فرمود:

«بادیہ نشینی بہ حضور پیامبر خدا ﷺ رسید
و عرضه داشت: یا رسول اللہ! چندین بار آمادہ
سفر حج شدہ ام اما توفیق نیافتم، حضرت فرمود:
نماز جمعہ را دریاب کہ حجّ تہی دستان است.»

تہذیب، ج ۳، ص ۳۳۶